



Könyvlapokon a „génus loci”

A szegedi nagy árvíz képes-könyve című kötetet újra kellett nyomni, oly hamar gazdára találtak az első kiadás példányai, az alkalomra megjelent minikönyvért 500-at is igények a gyűjtők. A Szeged vasművészete című gazdagon illusztrált vaskos kötet, a *Gazdátlan hajók* című versantológia a város határain túl is érdeklődésre tartott számot. József Attila születésének 75. évfordulójára megjelentetett hasonmáskiadás, a *Szépség koldusa* jelentős visszhangot váltott ki országsszerte. A *Dél-Alföld madárvilága* című könyv nemcsak a szakemberek körében talált elismerésre. A *Tizenkét nap a Délmagyarországi történetéből* című faksimile-füzetéről az *Élet* és *Irodalom* is megemlékezett, s hasonló sikerrel büszkélkedhet *Tóth Béla Móra betűösvényein* című munkája, *Bálint Sándor Szegedi nemzetének* eddig megjelent két kötetét, *Polner Zoltán Föld szülte fáját* című gyűjteménye Szeged környéki rólvasásokból és népi imádságokból és sorolhatnánk. Valamennyit helyi erőből jelentették meg. A városi tanács, a Somogyi-könyvtár, a Móra Ferenc Múzeum patronálásával.

Egyre több szó esik mostanában a helyi kiadványokról, a városi, intézményi könyvkiadásról. Nem is véletlenül. A kultúra decentralizálásának, ennek az az egészséges folyamatnak a könyvkiadás is része. Azzal szinte mindenki egyetért, hogy a város, a könyvtár, a múzeum szűkre szabott anyagi kereteit és nyomdai kapacitását ne elsősorban szépirodalmi művek támogatására fordítsa. A versek, a regények, az elbeszélések méretesnek meg egyazon országos méreccel a budapesti kiadók lektorai asztalain! De kapjon fórumot a város, a tág lelket megörökítő minden fontos helytörténelmi fölmérés, tudományos dolgozat, munkásmozgalmi dokumentum, természeti-néprajzi gyűjtőmunka!

Egyet kell értenünk Tóth Béla József Attila-díjas íróval, az ifrócsoport tiktárával, a Somogyi-könyvtár igazgatójával, hogy bár jelen gazdasági helyzetünk nem éppen alkalmas ilyen hurokpengetésre, de volt-e valaha egyáltalán olyan helyzet, amikor ilyen kérdések kerültek homlokterbe?! Ma sem mondhatunk le arról, hogy a hely szellemét, a táj, a város lelkét nyakon csípjük, hiszen az ilyen kötetekben sűrűsödik a szülőföld ismeretének, a táj kutatásának és szeretetének minden lényeges vonása, sok-sok eleme. Ezeknek figyelemmel kísérése, fölmérése és megjelenítése egyszerre földadat, lecke és misszió. Szegeden városzerte figyelemre méltó kiadói tevékenység folyik, gondoljunk csak az egyetemi aktákra, a főiskola tudományos közleményeire, az MTE SZ kötetekre, a múzeumi évkönyvekre, a Somogyi-könyvtár kiadványaira, a városi tanács által mecenált könyvekre. Eppen a szétszórtságból következik az anyagi és szellemi szétforgácsolódás. Valamely intézmény — ta-



lán épp a Somogyi-könyvtár! — égisze alatt meg lehetne szervezni azt a társadalmi bizottságot, amely koordinálná a város kiadói tevékenységét, s az anyagi erők összefogásával tervszerűen, évente 8–10 kötet megjelentetésére vállalkozhatna. Fórumot jelentene ez a tudományos eredményeknek éppúgy, mint a helytörténelmi, néprajzi kutatásoknak, a munkásmozgalmi feldolgozó munka nyilvánosságának. Csongrád megye napsugaras házai, a Dél-Alföld faunája, az algyői honfoglalás kori temető földolgozása, a Szeged környéki néphit föltérképezése, emlékeink számbavétele, vagy éppen az itt élő művészek megnyilatkozásai hozzásegítenének minden olvasót szülőföldjük jobb megismeréséhez, hazaszeretetük tartalmas kitöltéséhez. Az internacionalizmus és hazaszeretlet mellett segítik ezek a könyvek a városi öntudat és önérték gyökereinek elmélyítését, ágainak lombosodását. Nagy megtartó és ragasztó erő ez.

A Móra Ferenc Múzeum évente két kötetet jelent meg, egyik a hagyományos évkönyv, mely összefoglalja a megyében folyó múzeumi kutatómunka eredményeit, a másik egy-egy önálló könyv monografikus igénnyel. Ez utóbbiban látott napvilágot P. Brestyánszky Ilona Csongrád megye iparművészeti kincsei,

Szelesi Zoltán Szeged képzőművészete és Bálint Sándor Szegedi nemzet című munkája.

A Somogyi-könyvtár több sorozattal jelentkezik rendszeresen. A Somogyi-könyvtár kiadványai című sorozatában látott napvilágot többek között *Reguli Ernőné Föld és ég* című válogatott val-láskritikai bibliográfiája, *Hajdú Géza Vásárhelyi egyesület és könyvtárak 1827–1944.*, *Péter László Ady nálunk, valamint Odessza és a magyarok* című kötetét. A Csongrád megyei könyvtári füzetekben jelent meg például a *Százéves a Somogyi-könyvtár* című dokumentumgyűjtemény, *Ménesi Lajosné Délvidéki szemle* repertóriuma, és *Barta László—Páhi Ferenc Szentés utcanévei* című gyűjteménye. A Szeged múltjából sorozat adta ki *Polner Zoltán Föld szülte fáját* és a *Dél-Alföld madárvilága* című kötetet. Hasonmáskiadásként jelent meg *Váry Gellért Emléklapok Csongrád múltjából* és *József Attila Szépség koldusa*. A Somogyi-könyvtári műhely többek között *Móra Ferenc születésének 100. évfordulójára* és *József Attila 75. születésnapjára* jelentetett meg izgalmas gyűjteményt. Sorozat kívül született meg a *Szeged vasművészete* című kiadvány.

Igen figyelemreméltó a városi tanács kiadói tevékenysége. Az elmúlt néhány évben több mint tíz kötetet jelentettek meg vagy segítettek megjelenését. Néhány a sorból: *Varga József Szegedi Dóm tér, Szőreg monográfia*; *Péter László Szeged irodalmi emlékhelyei, Szegedi utcanevek*; A szegedi nagy árvíz képeskönyve; *Sz. Simon István: A nagy árvíz krónikája*; *Tóth Béla: Móra Ferenc betűösvényein; Gazdátlan hajók* című versantológia. Most készülnek az odesszai és szegedi költők versgyűjteményének kiadására és természetesen nem feledkezhetünk meg egy hatalmas munkáról, a Szeged monográfia mecenálásáról. Sajnos vállalkozás a megyei KISZ támogatásával készülő öt kötetes ifjú-ságtörténelmi monográfia.

Az MTE SZ keretében a Szegedi Nyomda fiatal dolgozói hulladékból, társadalmi munkával *minikönyv-különlegességeket* készítenek. Körülbelül tíz éve sok sikeres, tenyérnyi kiadvány került ki kezükből, gondoljunk csak *Vedres Istvánnak* a *Duna—Tisza csatornáról* szóló hasonmáskötetére, az árvízi centenáriumra megjelentetett minikönyvre, a Csongrád megyei sajtót feldolgozó kiadványra, *Andruskó Károly* városképeire, és sorolhatnánk.

A helyi könyvkiadás természetesen nem kevés gonddal küszködik. Úgy érzem viszont, egy-egy nehézséget régi jól bevált mód szerrel legalábbis enyhíteni lehetne. Ha egyes kiadványokra *előjegyzéseket gyűjtenének*, biztosabb anyagi alapról indulhatna a könyvszerkesztői-tervezői-nyomdai munka, a kiadások is megtérülnek, a megrendelők is biztos hozzájutnának a kötethez, s mindannyian gazdagodnánk általuk.

T. L.

ÜNNEPI KÖNYVHÉT SZEGED 1980 Szegedi Grafika

Az idei könyvünnepre frissiben megjelent kiadvány, a *Szegedi Grafika* című mappa mintegy fél évszázad képzőművészetét fogja át a grafika tükrében és szegedi vonzáskörben. A városi tanács támogatásával a Szegedi Nyomda gondozásában jelent meg ez az igazán ünnepi, és igazán példamutató kötet *dr. Szelesi Zoltán* művészettörténész előszavával. Arra vállalkozott az összeállító *Nagy Károly*, hogy az elsősorban festészetéről ismert Szeged grafikai hagyományait és jelenét reprezentáló lapokat szedje csokorba. Olyan alkotók grafikai szerepelnek a mappában, akinek közé volt Tisza-parti városunkhoz. Van, aki itt született, van, akinek ez a város adta az alma matert, s van, aki napjainkban is itt él és dolgozik.

Erdemes sorra venni a mappa grafikai lapjainak alkotóit. Szerepel a kiadványban a Szegedről indult, s világhírűvé lett sokarcú képzőművész, *Moholy-Nagy László* *Ülő férfi* című szénrajzával, megtalálható *Buday Györgynek*, a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiájának egykori tagjának, a ma Londonban élő világhírű grafikusnak egy fametszete, az *Atheni Timon* című sorozatból és *Vadász Endrének* *Halpiac* című rézkarca. Az egykori szegedi grafikai iskola neveltje *Bordás Ferenc*, akinek *Fák, vizek* és a többször díjazott *Kopasz Márta*, akinek *Terpsihone* című linója szerepel az összeállításban. *Vince András*nak is egy linómetszete található a lapok között, a *Kaszás paraszt*, s ugyancsak linómetszettel van jelen *Vinkler László* (*Asszonyok az Achéron partján*) és *Papp György* (*Gyémántkőgyő — népmese-illusztráció*). A szegedi születésű *Diskay Lenke* a *Gyermekjátékok* című színes fametszetsorozat egyik lapjával, *Kass János* *Mózes* című rézkarcával, *Szabados Árpád* *A tojás* című ceruzarajzával szerepel. *Fritz Mihály* *Krizantémok* című tollrajza, *Lapis András* *A halott Dózsa* című rézkarca, *Urbán László* *Mindenki másképp csinálja* című ceruzarajza és *Pataki Ferenc* *Itthon* című cinkkarca mellett két szerigráfia, *Király Sándor* *Tér formák* című sorozatának egy lapja és *Benes József* *Figurák* című alkotása teszi teljessé a sort.

Múlt és jelen, hagyomány és megújulás kapcsolódik a Szegedi Grafika című kötetben. Világhírű alkotók és jeles mai művészek sorakoznak egymás mellett a grafika műfajának sokarcúságát bizonyítva. Sokszorosított eljárással készített lapok és egyedi alkotások reprodukciói feleselnek egymásnak, jelezvén, hogy Szeged és a grafika nemcsak múltjában, de jelenében is él, virágzik.

A Szegedi Grafika 17 lapját az alkotók élettrajzi adatai egészítik ki. Izéltől a mappa két alkotását mutatjuk be, *Bordás Ferenc* és *Vinkler László* munkáját.

